

De druk van ziekenhuizen op de arbeidsmarkt neemt steeds verder toe

Een longitudinale analyse van het Baumol effect in ziekenhuizen

Jos Blank
Studiegezelschap voor Economische Politiek,
De Wittenburg Wassenaar, 4 juni 2024

Opzet presentatie

- Een kennismaking met William Baumol
- Een simpel model voor het meten van de druk op de arbeidsmarkt
- Trends en empirische resultaten
- Problematische gevolgen voor de ziekenhuiszorg (en de rest van de economie)
- Maatregelen

William Baumol (1922-2017)

Economie bestaat uit twee sectoren:

- Progressieve sector (innovatief, dynamisch)
- Stagnerende sector (weinig potentieel, statisch)

Progressieve sector → hoge productiviteitsgroei → betere beloning, maar ook:

Stagnerende sector → lage productiviteitsgroei → betere beloning → hoge kostprijzen

Ziekte van Baumol is een probleem voor:

- De overheidsfinanciën én
- De arbeidsmarkt

Relatieve vraag naar personeel in ziekenhuizen

De druk op de arbeidsmarkt komt tot uitdrukking in het aandeel van de personeelskosten van ziekenhuizen in het totaal aan personeelskosten.

Dit aandeel hangt samen met:

- Hoe de productie van ziekenhuizen zich verhoudt tot de rest van de economie
- Hoe de beloning in ziekenhuizen zich verhoudt tot die in de rest van de economie
- Het Baumol-effect

$$S_h = c_h + e_{h1} \ln\left(\frac{y_{h1}}{y_e}\right) + e_{h2} \ln\left(\frac{y_{h2}}{y_e}\right) + c_{hh} \ln\left(\frac{w_h}{w_e}\right) + f \cdot t + u \quad (1)$$

S_h = cost share hospital industry in total economy;

y_{h1} = production of hospital product 1;

y_{h2} = production of hospital product 2;

y_e = production of other products;

w_h = wages in hospital industry;

w_e = wages in total economy;

t = time trend;

u = error term.

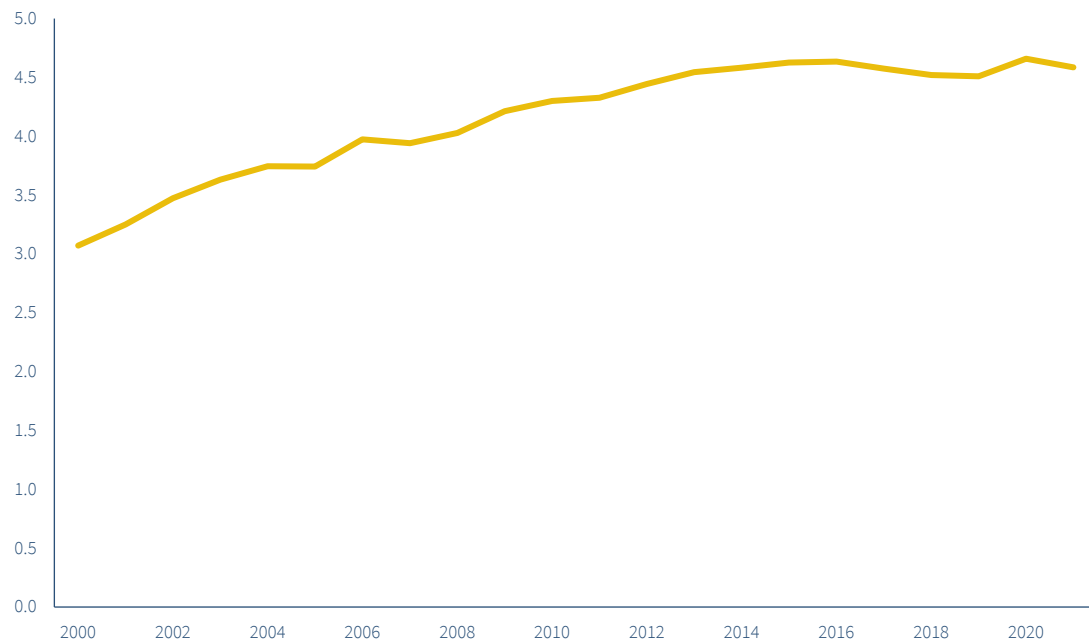
$c_h, e_{h1}, e_{h2}, c_{hh}, f$ are parameters to be estimated

Longitudinale gegevens 2000-2021 afkomstig uit IPSE Studies database:

<https://www.trendsinpubliekesector.nl/Zorg/Ziekenhuizen>

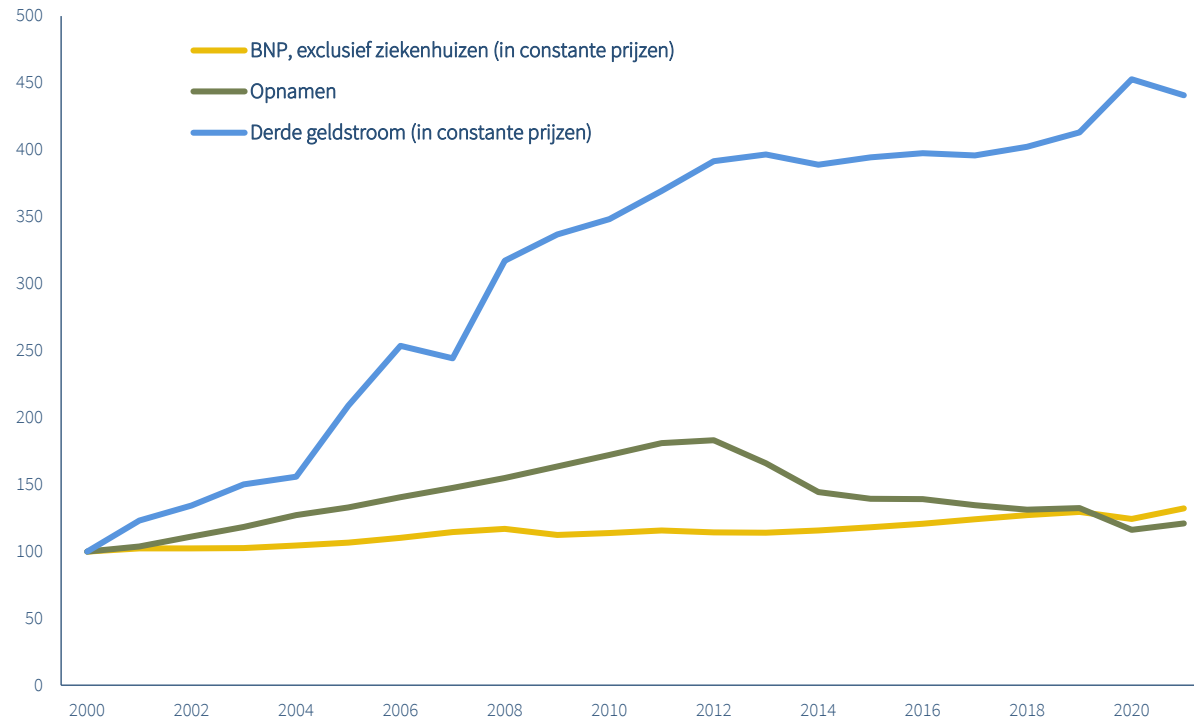
Blank, J.L.T. & A.A.S. van Heezik (2024). How hospitals put pressure on the Dutch labor market: a time series analysis of the Baumol effect between 2000 and 2021. *Economies* 2024 (under review).

De druk van ziekenhuizen op de arbeidsmarkt

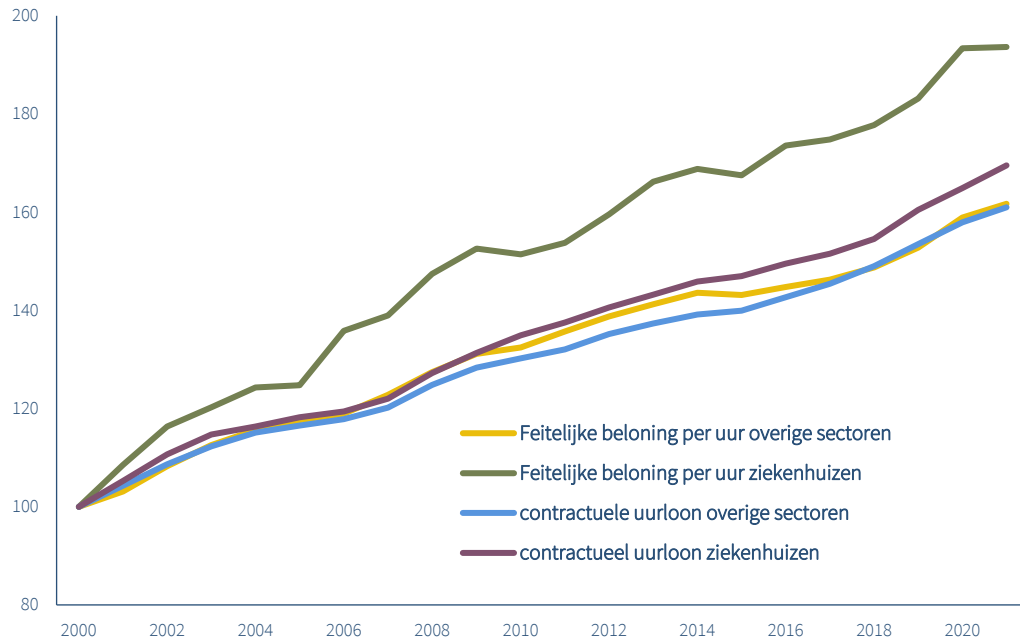
Figuur 1 Kostenaandeel personeel ziekenhuizen in totale economie, 2000-2021 (in procenten)

De productie

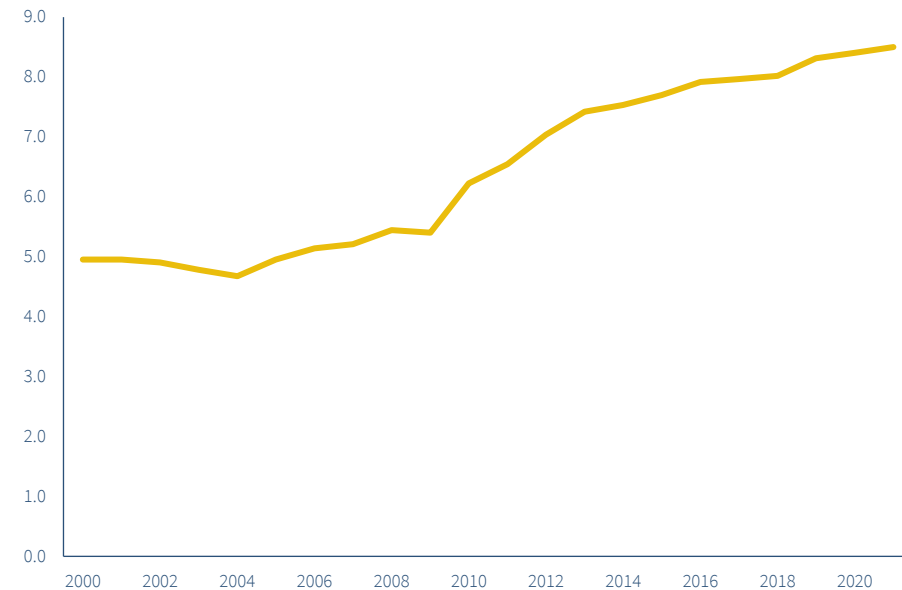

*Figuur 2: productie ziekenhuizen en overige economie, 2000-2021
indexcijfers 2000 =100*

De beloning van personeel

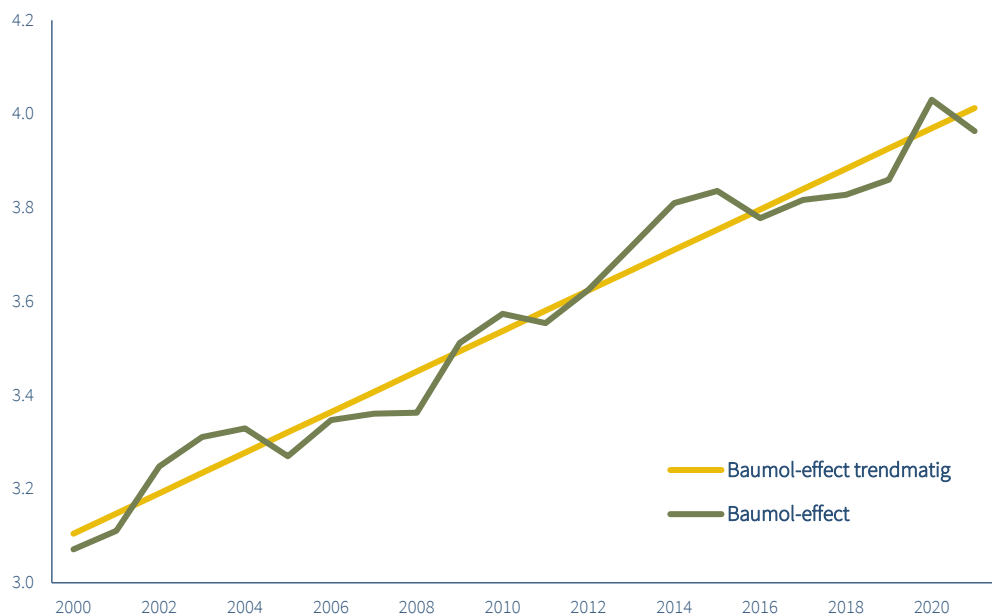

Figuur 3: beloning personeel ziekenhuizen en overige economie, 2000-2021
indexcijfers 2000=100

Figuur 3b: aandeel specialisten in totaal personeel (procenten)

Het Baumol effect

Resultaat van analyse

- ❑ Productie-effect = 0,5 procentpunt
- ❑ Beloningseffect = 0,4 procentpunt
- ❑ Baumol-effect = 0,9 procentpunt

Oorzaken:

- ❑ Complexe regelgeving en massieve administratieve lasten
- ❑ Machtsconcentraties zorgactoren
- ❑ Geïstitutionaliseerde prikkels tot hoge beloning en lage productiviteit (OVA)

* OVA = Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling

Merk op:

- ❑ Productiviteitsgroei in technische zin wél aanwezig:
verkorting ligduur, verschuiving naar dagopname/polikliniek

Problemen voor de ziekenhuiszorg (en de economie)

- Arbeidsmarktknelpunten nemen verder toe
- Drukt andere voorzieningen weg (ouderenzorg, geestelijke gezondheidszorg!)
- Drukt andere economische activiteiten weg
- Beloning divergeert steeds verder van de rest van de economie

Politieke vraag:

- Laten we de wal het schip keren?

Óf:

- Nemen we onze verantwoordelijkheid?

Maatregelen

1. OVA afschaffen of productiviteitskorting toepassen
2. Belangenverstrengelingen tegengaan (Voor anekdotisch bewijs zie Jim Reekers: “De medische omerta”)
3. Specialisten in loondienst
4. Idiote regelgeving afschaffen (DBC’s, kwaliteitssystemen)
 - ❖ Nb: registraties zijn zinvol!
 - ❖ **Tot op zekere hoogte**: bias-variance trade off, overfitting, “summum ius summa iniuria” (Cicero), onzekerheidsprincipe van Heisenberg
 - ❖ Kijk voor de aardigheid op <https://www.opendisdata.nl/msz/zorgproduct?page=1>
5. Fusies en verdere schaalvergroting tegenhouden (lees eens Geoffrey West “Scale”)

Dank u wel!
